

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS

ASIA Vastaselitys Espoon kaupunginhallituksen lausuntoon Espoon eteläosien yleiskaavan hyväksymistä koskevassa asiassa

VIITE Vastinepyyntö 9.3.2009, 02839/08/4102

VASTINEEN ANTAJA

Espoon ympäristöyhdistys ry., Espoo

PROSESSIOSOITE

Pasi Raipola
Hansatie 24 B, 02780 Espoo
Sähköposti: tuosatu@saunalahti.fi
Puhelin: 040 - 507 2004

VASTASELITYS

Espoon ympäristöyhdistys ry. viittaa valituksessaan esittämiinsä seikkoihin ja perusteluihin, sekä arvioi seuraavassa eräitä Espoon kaupunginhallituksen esittämiä käsityksiä.

Maakuntakaavassa vahvistettujen viheryhteyksien riittämätön huomiointi

Ympäristöyhdistys on valituksessaan todennut, että Espoon eteläosien yleiskaavassa ei ole huomioitu maakuntakaavassa viheryhteyksiksi määriteltyjä alueita eikä niiden suunnittelumääräyksiä. Espoon kaupunki on myös tulkinnut viheryhteyden käsitettä virheellisesti.

Espoon kaupunki on maininnut, että maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen ja yleiskaavassa on riittävästi huomioitu maakuntakaavan merkinnät.

Viheryhteydet maakuntakaavassa ja -kaavoituksessa

Ympäristöministeriön maakuntakaavan oikeusvaikutuksia käsittelevässä oppaassa (Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000, osa 7) sekä myös Uudenmaan maakuntakaavan selostuksessa todetaan muun muassa, että maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa tai aluevarauksesta voidaan myös luopua edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu. Lähtökohtana on, että maakuntakaavan tavoite on turvattava samassa kaavassa, jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Ratkaisun perusteet tulee esittää kaavaselostuksessa.

Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista. Maakuntakaavan keskeisiin periaatteisiin kuuluvat myös maakuntakaavassa esitetyt valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnit.

Maakuntakaavassa esitetyn käyttötarkoituksen muuttaminen on mahdollista edellyttäen, että uusi käyttötarkoitus toteuttaa maakuntakaavassa esitettyä tavoitetta. Oppaassa esitetään esimerkkinä, että maakuntakaavan virkistysalue saattaa olla yleiskaavassa mahdollista muuttaa suojelalueeksi, jos samalla voidaan ottaa huomioon myös virkistykseen tarpeet.

Maakuntakaavan viheryhteystarpeen suunnittelumääräyksessä edellytetään sitä, että "yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että merkinnällä osoitettu yhteys säilyy tai tooteutuu tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, alueen maisema-arvot, arvokkaiden luontokohteiden säilymisen sekä lajiston liikkumismahdollisuudet".

Edelleen suunnittelumääräyksessä edellytetään, että "viheryhteyden mitoituksessa on kiinnitettävä huomiota yhteyden merkitykseen ekologisen verkoston osana sekä seudullisten ja paikallisten virkistystarpeiden yhteensovittamiseen siten, että olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön".

Edellä mainitussa suunnittelumääräyksessä on hyvin selvästi ilmaistu maakuntakaavan viheryhteyksiä koskeva keskeinen tavoite. Joistakin maakuntakaavassa osoitetuista viheryhteyksistä voidaan tietenkin perustellusta syystä poiketa, mutta vain edellyttäen, että viheryhteys turvataan riittävästi toisella sijoituksella.

Viheryhteyksien ja ekologisen verkoston mitoitus

Ympäristöministeriön julkaisemassa Suomen ympäristö -sarjassa on julkaistu selvitys Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön

suunnittelu, SY 780. Selvityksessä todetaan muun muassa, että ekologiset käytävät tai ekologiset yhteydet liittyvät osaksi ekologista verkostoa. Niiden tulee riittävän leveitä. Kapeat käytävät muodostavat vain reuna-alueita, joka ei palvele lajiston monimuotoisuutta.

Selvityksessä kerrottiin, että eläinten liikkumisen ja maankäytön vuorovaikutusmatriisissa tarkasteltiin asutuksen vaikutusta lähimetsään eri levyisten vyöhykkeiden avulla. Vyöhykkeiden leveydet olivat 20 metriä, 100 metriä ja 200 metriä. Useimmat asiantuntijat arvioivat, että 20 metrin päässä asutuksen vaikutus eläinten liikkumiseen metsässä oli vielä hyvin selvä. Noin 100 metrin päässä vaikutus oli vielä samaa luokkaa kuin puutarhamaisilla omakotialueilla ja vasta 200 metrin päässä asutuksen vaikutus eläinten liikkumiseen oli samalla tasolla kuin puistoissa tai metsässä (s. 38).

Selvityksen mukaan sopivan yhteyden leveys vaihtelee 1000 metrin ja 400 metrin välillä. Ekologisen käytävän leveydeksi ei kuitenkaan voida kaupunkialueella olettaa samaa kuin haja-asutusalueilla. Väljemmällä esikaupunkialueella käytävien tulee olla vähintään 250 - 300 metrin levyisiä toimiakseen. Vaikka ne paikoin voivat kaventua tästäkin, niin eivät kuitenkaan pitkältä matkalta jotta ne säilyttävät toimintaedellytyksensä. Mitä lyhyempi kapein tai katkeileva jakso on, sitä parempi. Kaupunkialueella, jossa rakentamattomien alueiden pinta-ala on rajoittunut, ovat viherverkosto ja ekologinen verkosto suurelta osin samoja (s. 39).

Eläimistön kannalta tärkeille ekologisen verkoston alueille tulee välttää sijoittamista sellaista toimintaa, joka aiheuttaa pysyviä muutoksia luonnonalueille. Tällaisia ovat esimerkiksi laajojen asuinrakennusalueiden sijoittaminen viheralueelle tai jo muuten kapean alueen reunojen rakentaminen. Ekologisen verkoston tulee olla samanlainen lähtökohta suunnittelulle kuin ovat muun muassa tärkeimmät pohjavesialueet, maisemarakenne ja virkistysalueverkosto (s. 41).

Vihervyöhykkeiden mitoituksista selvitys toteaa, että rakennetuilla alueilla vihervyöhykkeiden leveys vaihtelee paikan ja käyttötarkoituksen mukaan. Liian kapeat vihervyöhykkeet käsittävät vain reunavyöhykettä eivätkä toimi toivotulla tavalla eläinten liikkumisväylinä. Toimivat ekologiset yhteydet ovat leveydeltään 400 - 500 metriä. Minimileveytenä voidaan pitää 250 - 300 metriä, mutta kapeikko ei saa olla leveyttään pidempi (s. 41).

Viheryhteydet Espoon eteläosien yleiskaavassa

Kuten edellä mainitussa selvityksessä on todettu, toimivat viheryhteydet vaativat riittävän mitoituksen. Myös maakuntakaava edellyttää, että riittävät viheryhteydet säilyvät.

Espoon kaupungin lausunnossa on lause "Näin maakuntakaavassa yhtenä viheryhteysmerkintänä esitetty yhteys voi yleiskaavassa olla jaettu useampaan virkistysalueeseen ja lisäksi virkistysyhteysmerkinnöillä voidaan sitä täydentää ja osoittaa vielä vaihtoehtoisia reittejä". Mitä Espoon kaupunki on kyseisellä lausumalla tarkoittanut, jää epäselväksi. Onko tarkoitus katkaista vai säilyttää viheryhteys ?

Yleiskaavassa ei ole ainakaan riittävästi korvattu poistettuja viheryhteyksiä. Viheryhteyksiä päinvastoin on heikennetty tavalla joka on maakuntakaavan velvoitteiden vastainen. Espoon kaupunki on todennut lausunnossaan, että yleiskaavan asuntoaluemerkinnät eivät sinänsä välttämättä merkitse estettä viheryhteyksille, koska yleiskaavan yleispiirteisyyden takia näillä alueilla ei näy asemakkavoissa osoitettavat lähipuistot ja lähivirkistysalueet. Näin ollen ekologiset ja virkistysyhteydet voivat jatkua osittain myös yleiskaavan asuntoalueiksi merkityillä alueilla. Espoon kaupunki on pitänyt riittävänä viheryhteytenä myös kevyen liikenteen väylää.

Ympäristöyhdistyksen käsityksen mukaan asuntoalueen keskellä olevaa puistikkoa tai kevyen liikenteen väylää ei voida pitää viheryhteytenä tai ekologisena käytävänä. "Viheryhteys" ja "ekologinen käytävä" jo käsitteenä sulkee pois kyseisen tulkinnan.

Liito-oravan kulkuyhteydet

Tarkempi selvitys osioon annetaan huhtikuun loppuun mennessä tehtyjen maastokäyntien jälkeen.

Riittämättömät ja puutteelliset selvitykset

Espoon eteläosien yleiskaavaan liittyvä selvitys (Luontoselvitys Halujärvi-Järvikylä-Mynttilä-Perinki, Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä B 85:2007) julkaistiin ja annettiin yleisön saataville kesällä 2007. Yleiskaava oli kuitenkin nähtävillä jo maaliskuussa 2007. Selvitys ei ole ollut lausunnon antajien saatavilla. Yleisöllä ei siis ole ollut mahdollisuutta lausua kaavasta kaikin osin.

AIKA JA PAIKKA

Helsinki 8 päivänä huhtikuuta 2009.

Espoon ympäristöyhdistys ry.

Stephen Venn
puheenjohtaja

Pasi Raipola
varapuheenjohtaja